

Woord vooraf door Karla Peijs, Commissaris van de koningin	5
Inleiding Geschiedenis van Zeeland Paul Brusse	10
Een nieuwe geschiedenis van Zeeland	10
Regionale geschiedenis als wetenschap	12
Regionale geschiedenis en de provincie Zeeland	15
De opzet van <i>Geschiedenis van Zeeland</i>	16
Inleiding bij deel 1 Peter Henderikx	19

PERIODE PREHISTORIE – 400 NA CHRISTUS

1 Land en water Hans Jongepier	25
Tertiair	26
Kwartair: Pleistoceen	26
Kwartair: Holoceen	28
2 Prehistorie Hans Jongepier	31
Oude Steentijd	31
Midden-Steentijd	33
Nieuwe Steentijd	35
Bronstijd	38
IJzertijd	39
3 Romeinse tijd Robert van Dierendonck	42
Bewoners	42
Bestuurlijke en politieke ontwikkelingen	43
Bewoning	44
Economie	47
Bescherming van en door Rome	49
Godsdienst	51
Teloorgang: de Laat-Romeinse tijd	54
4 IJkpunt 400 Peter Henderikx	56

PERIODE 400–950

5 Vroege middeleeuwen Peter Henderikx	61
Bodemlandschap en geografie	61
Hernieuwde bewoning	64
Sociale verhoudingen	68
Politieke geschiedenis en bestuur	69
Economische geschiedenis	74
Christelijke religie en kerk	77
6 Materiële cultuur in archeologisch perspectief Robert van Dierendonck	80
Woonplaatsen, woningen, agrarisch bedrijf	80
Lijkbezorging in de nederzetting <i>Walichrum</i>	83
Ringwalburgen	84
7 IJkpunt 950 Peter Henderikx	85

PERIODE 950–1300

8 Landschap, bewoning, sociale structuren Peter Henderikx	91
Bevolkingstoename en strijd tegen het water	91
Nederzettingen en ruimtelijke structuur	97
Steden en havenplaatsen	98
Sociale verhoudingen	103
9 Politieke geschiedenis, bestuurlijke instellingen Peter Henderikx	107
Onder de graven van Vlaanderen en Holland	107
Zeeland tussen Avesnes en Dampierre, tussen Frankrijk en Engeland	109
Van jaargeding naar vierschaarambacht en Hoge Vierschaar van Zeeland	115
Ambacht en burggraafschap in het noorden van Vlaanderen	120
Stadsrecht en stadsbestuur	122

PERIODE 1300–1550

10 Economische geschiedenis	125	15 Land en water	191
<i>Peter Henderikx</i>		<i>Frans Beekman</i>	
Ontginningen, grondbezit en landbouw	125	Veranderend landschap	193
Zout- en turfwinning	133	De grote wateren	198
Handel, nijverheid, vrachtaart en visserij	135	Gewonnen land	201
		Verloren land	203
11 Kerk en kerkelijke instellingen	146	Landwinst en landverlies	207
<i>Peter Henderikx</i>		Zeeland en het noorden van Vlaanderen in 1550	209
Kerkstichtingen en tiendrechten in de tiende en elfde eeuw	146	16 Bewoning en sociale structuren	211
De Gregoriaanse Hervormingsbeweging, de volksprediker Tanchelm en de stichting van de norbertijner abdij van Middelburg	152	<i>Arie van Steensel</i>	
Nieuwe kerken in Zeeland in de twaalfde en dertiende eeuw	154	Bewoning en ruimtelijke structuren	211
Nieuwe kerken in het noorden van Vlaanderen in de twaalfde en dertiende eeuw	159	Laatmiddeleeuwse demografische ontwikkelingen	214
Kloosters en begijnhoven in de dertiende eeuw	161	Migratie tussen stad en platteland	217
		Sociale verhoudingen en spanningen	221
12 Schriftcultuur: lezen en schrijven	167	17 Politieke geschiedenis, gewestelijke en bovengewestelijke bestuursinstellingen	226
<i>Peter Henderikx</i>		<i>Louis Sicking</i>	
Het geschreven woord in bestuur en rechtsverkeer	168	De personele unie van Holland en Zeeland met Henegouwen	226
Literatuur in de Scheldedelta in de dertiende eeuw	171	Deel van het Bourgondische landencomplex	230
		Deel van een wereldrijk	240
13 Materiële cultuur: resultaten van archeologisch en bouwhistorisch onderzoek	174	18 Lokale en regionale bestuurlijke instellingen	243
<i>Robert van Dierendonck</i>		<i>Arie van Steensel</i>	
Boerderijen en agrarisch bedrijf	174	Heerlijkheden, lokaal bestuur en dorpgemeenschappen	243
Mottes (kasteelbergjes)	175	Het beheer van de waterstaat	248
Stenen kastelen	177	Graven, heren en ingelanden	253
De stad	177	Het bestuur van de steden	253
Kerken en kloosters	179	De organisatie van het stedelijk leven	260
Begraafcultuur	182	19 De economie van het platteland	265
14 Ijkpunt 1300	183	<i>Arie van Steensel</i>	
<i>Peter Henderikx</i>		Grondbezit, landbouw en veeteelt	265
		Nijverheid en handel op het platteland	273

20	De economie van de stad en de stedelingen	277	Notenapparaat	345
	Amo Neele			
	De stad als regiocentrum en de stedelijke exportnijverheid	277	Geraadpleegde bronnen en literatuur	356
	De Scheldedelta als centrum van internationale handel en vrachtvaart	286	Index op aardrijkskundige namen en persoonsnamen	373
21	Religie en kerk	295	Vorsten in de Scheldedelta	384
	Clasien Rooze-Stouthamer			
	Begijnhoven en kloosters: stilstand en herleving	295	Over de auteurs	386
	Kerk en de samenleving	299		
	Vernieuwing en vervolging	307	Dankwoord	387
	De dopers en 'die van den evangelie'	311		
	Religieuze pluriformiteit omstreeks 1550	316	Colofon	388
22	Materiële en immateriële cultuur	319		
	Katie Heyning			
	Kerkgebouwen	320		
	Grafmonumenten	324		
	Ommegangen	325		
	Rederijkers	326		
	Stedelijke waardigheid	328		
	Culturele contacten	330		
	Kunstaankopen en luxegoederen	330		
	Kastelen en adel	334		
	Humanisten; belangstelling voor de klassieke oudheid en voor het verleden van Zeeland	335		
23	Ijkpunt 1550	337		
	Peter Henderikx			